CÁTEDRA LIBRE · UNIVERSIDAD LIBERTÉ

«Kantziler gisa pentsatzen ikastea»: Hernán Alberto Terneus-ek nazioarteko gatazkei buruzko klase bat eman zuen Liberté-n

Cooperativa Liberté · 21 de ekaina de 2026 · Cooperativa Liberté

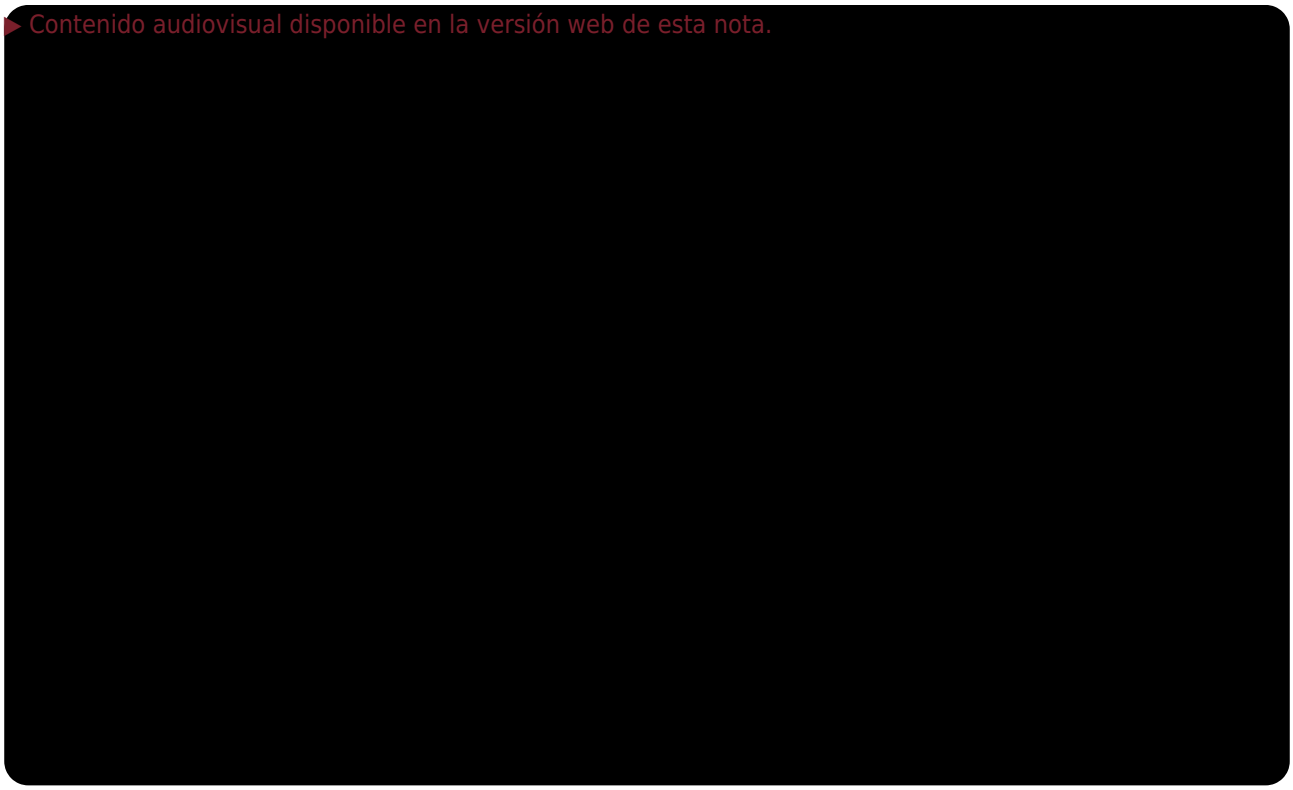
Hernán Alberto Terneus aholkulariak —Nazio Batuen Erakundearen zientzia eta garapeneko espezialistak— klase ireki bat eman zuen Liberté-ko lurraldean nazioarteko gatazkak nola sortzen, kudeatzen eta ebazten diren azaltzeko. Spinoza eta Kantetik Ukrainara, Gazara eta «diruaren bidea»ra, mundua kantziler gisa pentsatzeko eta norberaren metro karratura mugatu gabe ibiltzeko gonbidapena.

Batán-eko 15. Unitatetik —segurtasun maximoko espetxe bat, baina baita Liberté-ko lurraldea ere— eta aldi berean bideo-deiaren bidez, komunitate batek ostiraleko arratsalde batean munduaz hausnartzeko elkartu zen. 2025eko urriaren 24a zen. Punto de Paz aretoan, modalitate hibridoan, **Hernán Alberto Terneus**-ek klase ireki bat eman zuen: Argentinan bizi den ekuatortarra, Meteorologian lizentziatua eta Nazio Batuen Erakundearen, Munduko Bankuaren eta Amerikaren arteko Garapen Bankuaren aholkularia. Gaia: nazioarteko gatazken kudeaketa. Estrategiak eta ikuspegiak haiek prebenitzeko, ulertzeko eta konpontzeko.

Bilera bat **EnClave Libre** bat izan zen, **Universidad Liberté**-k diploma-programetatik kanpo erabiltzen duen formatua, klase irekiak komunitatera —espetxean dauden pertsonak barne— modalitate hibridoan ekartzeko, **Víctimas por la Paz** taldearen laguntzarekin. **Pampa**k ireki zuen, Cooperativa Liberté-ko presidenteak, Terneus-i Buenos Airestik bidaiatu izanagatik eskerrak eman zizkionak «gurekin egoteagatik, Liberté ezagutzeko». Berarekin etorri zen bere bizikidetza-laguna, **Silvana Greco**, egun hartan aktiboki parte hartu ez zuena baina hurrengo eguneko diploma-programara batu zena.

Diana Márquez-ek hartu zuen hitza, kooperatibako Administrazio Kontseiluko idazkariak, klasea Liberté-ko Doako, Herri eta Autogestioako Unibertsitatearen proiektuan kokatu zuenak: «Gaur Alberto Terneus edukitzea luxua da», esan zuen, eta Silvana Greco-ri esker ezagutu zuela kontatu zuen. «Dakiena transmititzeko gaitasuna du… eta dakiena izugarria da.» Jarraitu zuena bi ordutik gorako elkarrizketa bat izan zen —gelako eta Zoom-eko galderak tarteko— XVII.

mendetik Ukrainako gerrara heldu zena haria galdu gabe.

Ikusi klase osoa EduTube-n.

«Ez da edukia garrantzizkoa: pentsatzen irakastea da garrantzizkoa»

Terneus-ek gaiaren arabera «denok konektatuta gaudela erakusten du» esanez ireki zuen: mundua zeharkatzen duten fenomeno handiak —Enrique Santos Discépolo-ren *Cambalache* tangoa aipatu zuen— historian zehar gertatzen ari dira eta gertatzen jarraituko dute. Berehala ohartarazi zuen nazioarteko gatazka «gai nahiko konplexua» dela eta galdu ez dadin arreta eta garrantzi-mailen arabera lan egin behar dela: banakotik komunera, nazionalera eta nazioartera. Helburu pedagogikoa zuen: elkarrizketaren amaieran pertsona bakoitzak munduan gertatzen denari buruz iritzia emateko «legitimatuago» sentitzea, pentsatze-modu propioarekin. Arratsalde osoan errepikatu zuen irudi batekin esan zuen: «kantziler gisa» pentsatzen ikastea. Argentinan hezkuntza ulertzeko —ilustratu zuen— ministro gisa pentsatu behar da, ez ikasle gisa: ikasleak gainditu eta oporrak hartu nahi ditu; ministroak sistema ertain epean garatzeaz pentsatu behar du.

Metodo hori finkatzeko bi pentsalari «oso argiri» jo zuen. Lehenengoa, **Baruch de Spinoza**, 1632an Amsterdamen jaiotakoa, hezkuntzari buruz zioenak: «Ez nau interesatzen ikasleei gelan ematen zaien edukia. Interesatzen zait pentsatzen

erakastea», edukiak aldatzen baitira garaiekin eta irauten duena «ordenaz, loturalogikoarekin» pentsatzen jakitea baita. Spinoza-k, Terneus-ek kontatu zuenez, pertsona batek ikasten ari dela hautemateko lau modu bereizten zituen. Lehena **norbaitek esatean**: zalantza gabeko egiagatik jotzen den informazioa, norberak ez badu ere egiaztatu —«horrela funtzionatzen du zurrumurruak»—. Bigarrena, **ustekabeko esperientzia**: belauneko kolpea, olioarekin errea; «esperientzia desordenatu pilaketak» ez dira ezagutza. Hirugarrena, politikan asko erabilia, da **efektu bati zio egokia leporatzen** diozunari jarraituz pentsatze-modu bat instalatzea: tximista bat erortzen da, zuhaitz bat erretzen da eta norbaitek munduaren amaiera aldarrikatzen du. «Ezin zaio efektu bati kausarik atxikitu», nabarmendu zuen; norabide naturala kontrakoa da.

Laugarrena «da benetakoa eta neketsua»: ulermen faltagune non dagoen nabaritzea, fenomenoaren izaera aitortzea —nekazaritzakoa, albaitaritzakoa, mekanikoa edo elektrikoa den—, aldagai kritikoak identifikatzea eta ordenaz lan egitea. «Pixkana-pixkana sakondu beharreko lana da... norberaren barrura itzultzea, pentsatutakoa berraztertzea, gehiago jakitea, aurrera egitea.» Hori da, esan zuen, «gehien lagunduko digun» ezagutza eta «komunitate bat finkatzea lortu dezakeena: deszifratu, pentsatu eta partekatzen duena».

Bigarren pentsalaria **Immanuel Kant** eta bere XVIII. mende amaierako *Betiko bakerantz* testua zen. Abiapuntua: herrialde barruan banakoen arteko harremanak zuzenbideak eta ekonomiak arautzen dituzten bezala, herrialdeen arteko harremanak ere bai. Eta funtsezkoena, Terneus-ek azpimarratu zuenez: herritarraren egoera «Estatua konfiguratzen duten zuzenbide eta harremanen ekonomikoetan ainguratua dago», eta Estatuak herritarrari jakinarazten dio zein herritartasun-mailan bizi den. Hezkuntza, osasuna, etxebizitza eta langileen zainketa bermatuz gero, egiten duen edozein mugimenduk laguntza izango duela adierazten dio; hezkuntzatik, osasuntik, etxebizitzatik atzera egiten badu, «herritartasunaren egoera lurrundu ari dela jakinarazten ari dira, eta azkar».

Gatazka baten anatomia: ardatzak eta gaitasunak

Kasu konkretuak aurretik, Terneus-ek taula kokatu zuen. Estatuak, esan zuen, **Nazio Batuen Gutunaren** eta bere erakundeen —hezkuntza, nekazaritza, garapen industriala, iheslariak— bidez ordenatutako espazio kosmopolitaren parte dira. Ia berrehun estatu kide biltzen dituela sistema, bakoitza bere ekonomiaren tamainaren araberako kota duenarekin, eta komunitateari hori buruan izateko eskatu zion: «Nazio Batuen sistema guztiona da». Planetako ministerio handi gisa funtzionatzen du, konparatu zuen: hezkuntza, osasuna, ingurumena, nekazaritza, iheslariak, armak, krimen antolatua, merkataritza, meteorologia.

Arbela aurrean, grafikoa eraikitzen joan zen. Ardatz batean, gatazken **agerizaera** —batik bat identifikatzen den ezaugarria—: ingurumenekoa, lurraldeen jabetzari buruzkoa, ekonomikoa, finantzarioa, politikoa (bi dimentsio dituela: ideologikoa eta mehatxu potentziala) eta, «pentsamendu humanistaren lorpenik sublimena», erlijiozkoa. Beste ardatzean, **gatazken kudeaketa**, intentsitatemailak dituela: nota diplomatikoak trukatzetik («Oso kezkaz ohartu gara...») mehatxuetara eta desegonkortzeko ekintzetara, indar-inbaditzeetara edo sistema kritikoetarako zibererasoetara, «guda zikin eta gordin» arte.

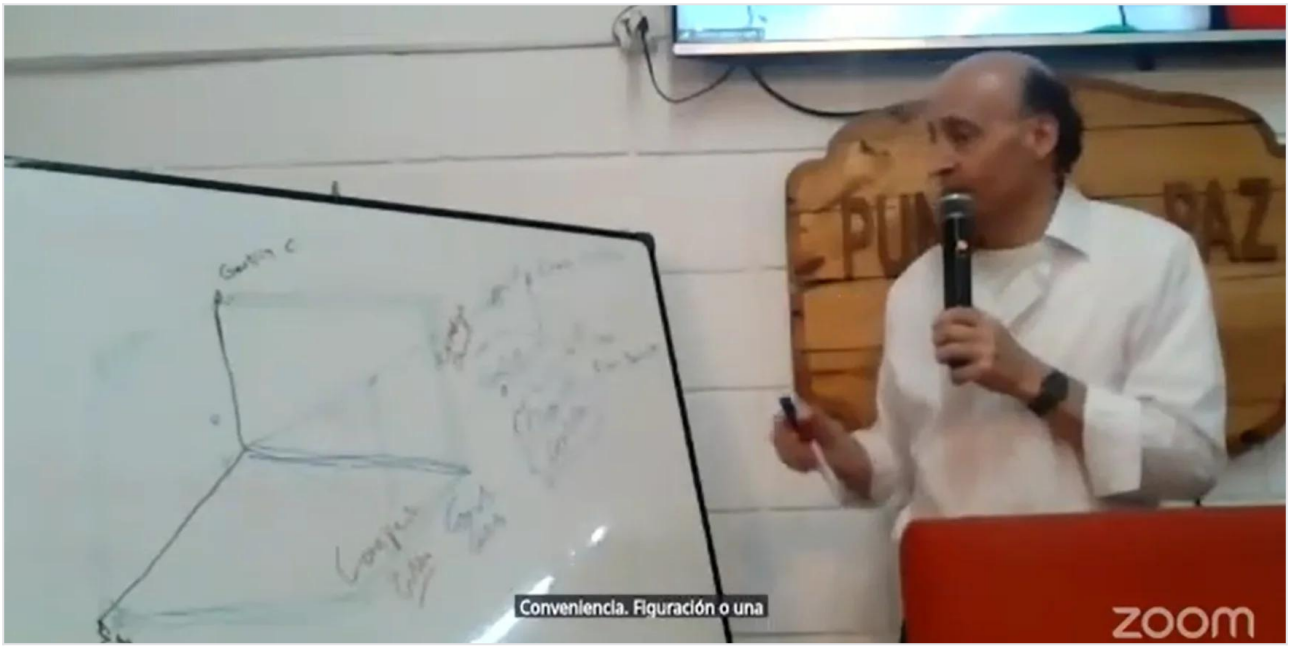

Terneus-ek arbelean gatazka-ardatzen grafikoa eraikitzen du. Atzean, Punto de Paz aretoko kartela, Batán-eko 15. Unitatean.

Diplomazia-eskolek, azaldu zuenez, horrekin **plan preskriptibo** bat osatzen dute: gatazka tipifikatzen dute eta mota bakoitzaren arabera nola kudeatu preskribatzen dute. Baina «benetako bizitzan» erabakigarria beste zerbait da: erritmoak erabakitzeko ardura dutenek duten gaitasuna. Eta hemen **oinarrizko gaitasunen** eskema aurkeztu zuen, «ondo lan egin nahi duen edozein talderentzat» balio duena: gatazka-gaiaren ezagutza kritikoa; barnefuntzionamendu demokratiko ona —gazteak aurrekoaren esperientziekin prestatzen dituena—; eta lotura-gaitasuna, «ingurunea irakurtzeko» eta badakienari laguntza eskatzekoa. Ilustratu zuen analxesikoa egin ezin duen herrifarmaziarekin eta bat-batean ematen duen laborategiarekin «dakien jendea duelako, arinago izateko bidea aurkitzen duen jendea». «Gatazka baten kudeaketak ere horrela funtzionatzen du.»

Benetan gertatzen dena ulertzen duten gorputz diplomatikoak tartean sartzen

direnean, gehitu zuen, eredua hiru dimentsiotan bihurtzen da: «gatazka-konplexutasun espazioa» eta «konplexutasun gerenzial» espazio bat agertzen dira. Eta ardatz bat gehiago, «gelako txokotik zorura irtetzen» dena: **komunikazioaren** ardatza, gobernuek egiten dutenaren berri eman behar baitiote beren biztanleriari.

Grafikoa, hiru dimentsiotan: gatazka-izaeraren eta kudeaketaren ardatzei erabakitzaileen gaitasunen ardatza gehitu zien Terneus-ek.

Pazko Uharteko amaieratik Mediterraneora

Taula prestatuta, kasuak etorri ziren. **Pazko Uhartea** XVI. eta XVII. mendeen artean: klan bakoitzak bere totenak zizelkatzen zituen eta enbor-zilindroetan garraiatu, konpetizioak uhartea deforestatu, nekazaritza utzi eta «kanibalismoraino degeneratzen» zen arte, «hau gizartearen amaiera da». Funtsean, ingurumen-gatazka bat.

Hirurogeiko hamarkadako **Sahel**eko gosea, natur hondamendia gisa aurkeztu zena, «hondamendia politikoa» zenean: janariak ez zuen sartzen frakzio armatuek galarazten zutelako, eta koloni ohiko herrialdeek elkarren errua botaten zioten. Horren luzapena gaur egun, esan zuen, ingurumen-pobreziaren eta klima-aldaketaren ondorioz lekualdatutakoak dira, Mediterraneoa zeharkatzen dituztenak —asko bidean hiltzen dira—, eta helmuga-herrialdeek «erronka politiko» gisa jasotzen dituztenak: «Lekualdatuak bidaltzen ari zarete», «begira, ingurumen-lekualdatuak dira», «gure kolonia izan zineten».

Ekonomia-ikuspegitik, Terneus-ek Estatu Batuen egungo egoera —«munduko ekonomia zorpetuenak»— joko bikoitz gisa irakurri zuen: desoreka dezaketen

produktuak sartzen zailtzea eta «gure moneta erabiltzeko espazioa zabaltzea», billete bakoitzak beste herrialdeen lurren, errepideen eta industrien material-babesa izan dezan. «Jabetza finantzarioa zabaltzea» deitu zion eta Ecuador eta Panama, biak dolarizatuak, aipatuz, adibide gisa.

Gatazka baten izaera ulertzen ez denean zer gertatzen den erakusteko, anekdota bat kontatu zuen: gatazka pertsonaletan espezialista bat, Saltatik itzulita, «gatazka klimatikoak kudeatzeko» plana azaltzen zuena delegatuak beira baten bidez behatuz eta elkarrizketa trabatzen zenean argi horia piztu. Arazoa, ilustratu zuen, oinarrizkoena ignoratzen zuela da: **Alderdien Konferentzia** batera joaten diren delegatuak estatu-buruen argibide konfidentzialekin iristen dira —«lerro honetatik ez naiz pasatzen»—. «Ezinezkoa da ingurumen-gatazka baten konplexutasuna ulertzen ez duenak» negoziazioa zergatik gelditzen den ohartzerik; hori «gatazka horretan sartzeko idoneotasun falta» da.

Eta **Ukraina** etorri zen. Terneus-ek kudeaketa-ardatzeko mugimendu gisa kontatu zuen: Sobietar Batasuna desegin ondoren, erreferendumez Errusiar Federazioan integratzea nahi zutela adierazi zuten probintziak; **NATO**k armamentua hurbilduz; 1962ko misilen krisiarekin konparatu zuen eskalada bat —**Rodolfo Walsh**-en laguntzaz Txerdo Badiako plana bertan behera utzi zenean, honek Habanan CIAren mezu kodifikatua deszifratuta—. Bere kontakizunaren arabera, Errusiar Federazioak «operazio militar berezi» batekin erantzun zuen; NATOk irtenbide politikorako atsedenaldia proposatu zuen; eta, bi urte geroago, Ukraina indartuta zegoen. «Lo erazi gintuzten», laburtu zuen Moskuko irakurketak: abantaila lortzeko erabilitako su-etena «kudeaketa-ardatzean». Mugimendua, esan zuen, «maltzurra, baina gertatu zen». Lotura-ardatzean beste idoneotasun-falta adibide bat jarri zuen: atzerriko teknologia aurreratua —txipak— zergarik gabe sartzen den merkataritza aske akordio bat sinatzea, herriak fabrikatzen ez dituen txipak esportatzearen truke.

Isilarazi den ardatza: komunikazioa

> **Erredakzioaren oharra.** Terneus-ek atal honetan aipatzen dituen zifrak eta egungo datuak bere analisi propioaren parte dira.

Komunikazioaren ardatza, ohartarazi zuen, gatazka-eszena ere izan daiteke, batez ere isilarazten denean. Laurogeiko hamarkada hasieran «tronpeta-soinu handiekin» iragarri zuten **Golkoko Gerra** gogoratu zuen, eta **Karl Marx**-en *18 Brumarioa*rekin jarri zuen harremanetan: historiaren pasarteak, Hegel berrartu zuen Marx-ek idatzi zuenez, «lehenengo aldiz tragedia eta bigarrenez farsa

bezala» errepikatzen bide dira.

Argentinak adibidea, Terneus-en arabera, «biztanleria oraindik ez dakiena» zen, «komunikazioaren ardatza nahita isilarazita dagoelako». Herrialdeko buruzagiak —«ez zuen saldu, eman egin zuen»— Ekialdeko Europako gatazka bati armamentua donatu ziola baieztatu zuen, bederatziehun milioi dolar inguruan zedrariztatu zuelarik, ia setenta mila funtzionario publikoen bi urte eta erdiko soldataren baliokide dena: bi helikoptero militar, Danimarkatik erostekoak ziren bi dozena F-16 hegazkin eta, aurreko urtean, bost Super Étendard hegazkin, «Exocet misilak botatzen dituztenak». Horren guztia komunikatu ez izana, bere ustez, «herrialde baten kontrolaz arduratzen den funtzioan hutsegitea da».

Abstraktua eta konkretua: ezkutuko agentak

Klasearen bigarren zatia, laburragoa, distintzio baten inguruan biratu zen. Terneus-ek «nire herrialdean funtzionatu zuten» gomendio kritikagabeen instalazioaren aurka ohartarazi zuen: inportatutako eskuliburu bat —bere adibidea «japoniar metodoa» izan zen— **totalitate abstraktu** bat da, Argentinara horrela transferituta ez dabilena. Falta da herrialdearen **totalitate konkretuaren** —bere eskala, bere baliabideak, bere gizarte-nahiak— bidezko pasua «azalduta jaitsi» dadin. Urrats hori gabe, ezkutuko agendek egiten dute gainerakoa.

«Hirugarren Europako gerra handi» posiblera eraman zuen. NATO kanpoko etsaien aurkako gerrak prebenitzeko sortu bazen, galdetu zuen, zergatik egon dira beti Europarren artean Europako gerra handiak —Hogeita hamar Urtekotik bi mundialetara—? Errusiari inbasioen sekuentzia gogoratu zuen: Napoleón, aurreratzen eta garaitzen; **Hitler**, *Mein Kampf*-en Ekialderantz Alemaniaren hedapena aldarrikatzen eta «bertan ere erreboliatzen». Baina oraingoan, esan zuen, aktore berria dago: pribatua. Negoziazio oro baldintzatzen duten sinaturiko armak hornitzeko kontratuez hitz egin zuen, eta politika-agenda «bahitua» zela ohartarazi zuen bere nazio-mezu azkenenean **Dwight Eisenhower** presidentea aipatu zuen, hark **konplexu militar-industriala** deitu zuena. Gaur egun, Terneus-ek baieztatu zuenez, maila altuko jeneralak arma-konpainietako akziodunak dira.

«Diruaren bideari jarraitu behar zaio»

Ondoren, bere ageri-izaeraren azpian dauden hainbat gatazka azaltzen dituzten datuetara pasatu zen. Mundu-mailako bruto produktuaren ehuneko biak armetan gastatzen direla baieztatu zuen —«Argentinan, hezkuntzak, zientziak eta teknologiak ere ez dute PIBaren ehuneko bi»— eta NATOk bere gastua ehuneko seiraino igotzeko asmoa duela; soldatak, ibilgailuak, instalazioak eta kontratuak

gehituz, mundu-mailako PIBaren ehuneko hamalau segurtasun eta defentsan gastatzen dela kalkulatu zuen.

Diru horren gainean bere tesi nagusia eraikiz, Drogen eta Delituaren Aurkako Nazio Batuen Bulegoa aipatuz, munduko mafia handiak zerrendatu zituen —Kalabriako **'Ndrangheta**, Siziliako Cosa Nostra, Napolitako Camorra, Txinako triadak, besteak beste— eta kalabriarra aberatsena gisa seinalatu zuen, urteko sei ehun mila milioi dolar inguruko mugimenduarekin. Diru hori, esan zuen, inbertsio-fondoen laguntzaz birziklatzen da, eta horietako handienena aipatu zuen, **BlackRock**, Ukrainako lur ereinen ehuneko hirurogeiren jabetza eta arma-industriaren —Boeing, Lockheed, Airbus— finantzatzaile nagusiaren papera egozten zizkiona. Sektore hori gehien finantzatzen duten hogeita hamar entitateetatik, baieztatuz, zortzi bankuak dira eta gainerakoak inbertsio-funtsak.

Ideia ordenatzeko, figura argentinoa erabili zuen: **Jorge Sábato**-ren triangelua, Energia Atomikoko Batzorde Nazionaleko sortzaileetako bat, Estatuaren, akademiaren eta enpresen arteko elkarreragin birtuala pentsatu zuena. Haren aurrean, hiru erpin dituen «gerra-triangelua» proposatu zuen —enpresa transnazionalak, finantza-enpresak eta armadak— eta galdera bat: «Non dago Estatua? Kooptatu egin dute». Horregatik, antimafia epaile **Giovanni Falcone**ren hitzak aipatuz, egungo gatazketan «diruaren bideari jarraitu behar zaio». Ikuspegi horretatik irakurri zuen berriro Donald Trump-ek Groenlandia, Kanada eta Mexikoko Golkoaren gaineko mehatxuak «desioak» bailiran ez, bide estrategikoaren eta misilen monitorizazioaren kontrol gisa; Gaza-ko gatazka, arma-industriaren erregai gisa; eta Venezuelarekiko presioa, bere hidrokarburo-erreserbekin loturik.

Lotura-ardatzean gertuko adibide bat jarri zuen: Hego Amerikako herrialdeek disputan dauden uharteetan hegaldirik ez baimentzeko konpromisoa duten akordioa, eta pactu hori hautsi eta hegaldiak baimendu dituen gobernu bat «logistika-arrazoiengatik» diru «pribatu eta ilunarekin» loturik, Europara kokainaren bidean, proposatu zuenez. Klase osoan zehar bere ondorioak jorratu zuen: gatazka askok «ez dute ideologiarik», horrelakoak direla ematen badu ere —hori da haien ageri-izaera—; «kapitalen mugimenduak dira, magmak bezalakoak» kontinenteen azpian. Eta komunikazioaren ardatza «biztanleria pozoitzeko» erabiltzeko ohartarazi zuen, adibide batekin: **Francisco** aita santuaren aurkako kanpainak, Terneus-ek Elizan dauden botere-sektoreekiko auzirekin lotu zituena.

Dentsitate nazionala: zer egin daiteke

Terneus-ek Kant-en puntura itzuli zen arkua ixteko. Estatuak herritartasuna lurrundu ari dela «jakinarazten» duenean —hezkuntzatik, osasuntik, zainketa

publikotik atzera egiten duelako—, esan zuen, hartu beharreko neurriak hartu behar dira: «Estatua gurea da, denbora asko behar izan da eraikitzeko eta defendatzeko». Prozesu luzeak ez direla astebetean alderantzikatzen gogoratu zuen —«irtenbideak hamar urte beharko ditu, hogei urte»— baina eutsi egin behar zaiela, eta «errealitate-modu bakarra, irakurketa bakarra» dagoela ideia baztertu zuen.

Herrialde batek behar duena izendatzeko, **Aldo Ferrer**-en kontzeptu bat erabili zuen: **dentsitate nazionala**, lau ardatzetan sostengatua —instituzioen sendotzea, kudeaketa nazio-inprintarekin, pentsamendu kritikoa eta kohesio soziala—. «Biztanleak jakin behar du non bizi den eta zergatik egiten dugun zerbait hala.» Dentsitate horrekin, Spinoza-ra itzuliz itxi zuen, «ez du axola munduan zer eduki eztabaidatzen den» ez eta aroa ere: herrialde batek bere identitatea mantentzen du. «Hori berreskuratu behar da.»

Gelako galderak

Klasea, Punto de Paz aretotik jarraitua, Batán-en.

Diana Márquez-ek klasearen eta elkartrukatzeen arteko lotura egin zuen. Terneus-en «makrotik mikrora» egindako mugimendua goratu zuen, eta etxera ekarri: ezin da «komunitatean, gure Liberté-ko lurraldean sortzen den bere gatazka» ulertu marko teoriko hauek gabe «pentsatzen laguntzen digutela, burua irekiz», «norberaren metro karratuan» geratzen gabe.

Gelatik **Daniel Q.**k galdetu zuen, hirurogei urte eta «herrialde hau eta mundua

egoera desberdinetan» ikusiaren sentsazioarekin aurkeztu zena. Bere planteamendua botere handiaren mugimenduak «telebistaz» begiratzen duen herritarrena zen, larritasunez, «ezin duzula pasa ikusteaz» sentitzen duenarentzat: «Zer egin dezakegu guk, herritar arruntak, gure aukera bat osatu dezakegula sentitzeko gutxienez?»

Puerto Madryn-etik, Chubut-en, **Susana Elba López**-ek hausnarketa ekarri zuen: gerra-eremutatik ihesi dabiltzan pertsona guztiak oroitzeko eskatu zuen —Ukrainatik, Gaza-ko Zerrendatik, beste garai batean Amerikara emigratu ziren Europarrak—, eta pertsonasen buruaren adimentzio handiek «gerra horiek» borroka nahi dituztenei muga jarrita mantentzen dituela planteatu zuen. Diana Márquez-ek haren iritzia gehitu zuen: zer leku du demokraziak «herriaren gobernua» gisa horretan guztian, eta zergatik, aberasten duen aniztasunean ere, «hau irabaztea edo galtzea» pisatzen den, «ia beti galtzen dugunon aldean gaudela» sentipenarekin. «Agian —bere buruari erantzun zion— behealdetik ikusten dugulako da.»

«Gutxiengoa gara, baina ez edozein gutxiengoa»

«Hiru galdera oso onak dira; hiru-hirurak bat datoz», erantzun zuen Terneus-ek. Lehendabizi, esan zuen, «kritikotzat jotzeko legitimatzea» da. **Mark Fisher** eta bere *Errealisimo kapitalista* ekarri zuen —**Margaret Thatcher**-ek «ez dago alternatibarik» esaten zuenean, britainiar sistema produktiboa suntsitzen ari zen bitartean— errealisimo hori benetan «alternatibarik gabe» dagoen galdetuz. Umorez bereizi zuen erreala (ikusten dena), errealitatea (haren tratamendua), errealista (errealetik posizio hartzen duena) eta errealismoa («beste ezer ez du axola hori baino» uste duena).

Beti beste irakurketa-modu bat egon dela erakusteko, **Antonio Gramsci**ra jo zuen, fasismopean hamarkada bat baino gehiagoko espetxealdian bere *Presondegiaren koadernoak* idatzi zituenara, eta bere **hegemonia** kontzeptura: boteretsuak bakarra gisa ezartzen duen mundu-ikuspegia —«ez pentsatu, nik esango dizut»—, Spinoza-k seinalatu zuen lehen hutsa eta faxismoaren ataria dena. Ondoren, ekonomia politikoan bidaia bat egin zuen: **Thomas Malthus** eta «gizarte-justizia ezertxo ere ez dela» ideia; **Martín Lutero** —gizakiak gaizki barnean daramala uste zuena— eta «Europako lehen teologoak sozialista» ziren **Thomas Müntzer**-en arteko eztabaida, «ez dago gizakiarentzat beste gizakia baino sagraturik» zioena eta XVI. mendean birrindu zutena; ideia haiek uharte britainiarretara heltzea **Thomas Hobbes**-en *Leviatan*-eko «gizakia gizakiaren otsoa da» esaldiarengatik; eta «esku ikusezina» **Adam Smith**-en, gizartea egoismoak lubrikatzen duen makina gisa imajinatu zuenaren.

Korronte horren aurrean, beste bat jarri zuen. Judaismoan, esan zuen, lehen

agindua ez da «maita ezazu zure lagun-hurkoa zure burua bezala» baizik «maita ezazu bestea zure burua bezala»: «bestea lehenengo; besteari esker gara gu». Kontatu zuen —**Hermann Cohen**-en ildotik— nola «bestera» hebreazko hitza **Septuaginta**n «auzoa» gisa itzuli zen eta gero, Vulgatean, «lagun-hurbil» gisa, eta nola derivazio horrek oinarrizko agindu bat «itxuraldatu» zuen. Naziismoaren hizkuntzako mutur-alderantzizko erakutsi zuen, gizakiak sailkatu arte haien giza-baldintza ukatu zietenean. Eta pasarte hura **Martin Buber**-ekin itxi zuen: gaizki egitea «oso erraza da» —indarrez, bultakadaz, ekintza-faltaz—; ondo egitea «neketsu da, ulermena, uko egitea, dedikazioa eskatzen du».

Amaiera kondaira bat izan zen. **Hogeita hamasei justuena**: munduan badira hogeita hamasei pertsona just bizi zirenak ez dakitenak direla, eta gizartearen ehuna urratu ez dadin eusten dutenak. Haien morala, Terneus-entzat, premioa ez beldurrez ez zigorragatik, baizik konbikazioagatik jokaera bertutetsua izatea da. Hemendik bere mezua komunitatearentzat: «Gutxiengoa gara, baina ez edozein gutxiengoa». «Justiziaren, partaidetzaren, inklusioaren, bestearekiko maitasunaren eta elkartasunaren bandera» sostengatzen duen gutxiengoa —«hebreoz, justizia elkartasuna esan nahi du»—. Botoan agortzen ez den demokrazia parte-hartzailea eskatu zuen, «gutxienez komunak osatzea» eta lan egiten hastea, gaur galdu dirudienaren ziurtasunarekin «hamar urtetan alderantzikatuko dugula». **Walter Benjamin** eta bere ezkutuko txikiaren menpean xake jokatu zuen automatoa aipatu zituen, «sentiberrak» beste batzuek ezartzen dieten teologia onartzeari utzi artera ez dutela galtzen esateko. Eta ez dela espezierik «elkar-lotura harik gabe» oparotzen gogoratu zuen: «Gure ustea mantendu behar dugu arrazoia dugula, elkartasuna dugula, bokazioa dugula. Alkatuz.»

Terneus-ek Liberté-ko lurraldea bisitatu zuen 15. Unitatean klasea baino lehen. Presentzialtasuna EnClave Libre ekitaldien seilu da.

Denborak —eta satelite-konexioak— arratsalde osoan jo zuten kontra. «Satelitea minutu batean eroriko zaigu», ohartarazi zuen Pampa-k behin eta berriro, eta Terneus-ek txaloekin itxi zuen. **Miguel Ángel M.**-k, bilkura ireki zuenak, agurtu zuen Universidad Liberté eta Víctimas por la Paz-en izenean «Batán-eko segurtasun maximoko espetxetik eta Cooperativa Liberté-tik», eta hurrengo bilera bat «en clave libre» egingo zutela agindu zuen.

NOR ZEGOEN

EnClave Libre-a Universidad Liberté-k Víctimas por la Paz taldearekin antolatu zuen, modalitate hibridoan: Batán-eko 15. Unitateko Punto de Paz aretoan presente zegoen talde bat, eta gainerakoak Zoom bidez konektatuta. Bertan zeuden Pampa, Cooperativa Liberté-ko presidentea; Diana Márquez, Administrazio Kontseiluko idazkaria; eta Silvana Greco, hizlariaren bizikidetza-laguna. Gelatik Daniel Q. parte hartu zuen, eta

Puerto Madryn-etik bideo-deiz bidez Susana Elba López. Irekiera eta itxiera Miguel Ángel M.-ren ardurapean egon ziren.

CÓMO CITAR

Cooperativa Liberté. (2026). «Kantziler gisa pentsatzen ikastea»: Hernán Alberto Terneus-ek nazioarteko gatazkei buruzko klase bat eman zuen Liberté-n. Cátedra Libre, Universidad Liberté. https://cooperativaliberte.coop/eu/noticias/catedra-libre-gestion-conflictos-internacionales

Cátedra Libre publica la versión escrita y completa de las clases de la Universidad Liberté, abierta a toda la comunidad. Versión online: https://cooperativaliberte.coop/eu/noticias/catedra-libre-gestion-conflictos-internacionales